

SALLATSROTLUS

Sallatsrotlusen, *Pemphigus bursarius*, tillhör de mer svårbekämpade skadegörarna på frilands-sallat och kan vissa år, speciellt vid varm och torr väderlek, orsaka stora skador.

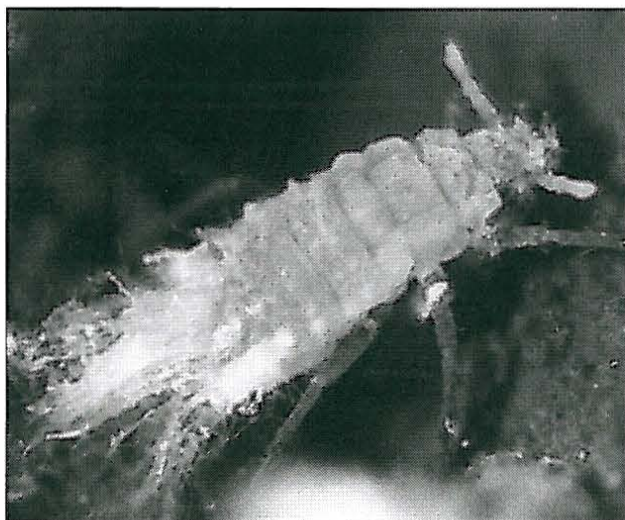
De angriper plantornas rötter och åstadkommer svåra sugskador vilket gör att plantorna utvecklas dåligt.

Antalet löss som föds är beroende av temperaturen. Är det varmt och torrt ökas antalet och vid kylig och våt väderlek minskas det.

Skadebild

Vid ett begynnande angrepp innan lössen har uppförökats är rötterna ännu till synes friska. Det är därför svårt att upptäcka ett angrepp i tid.

Angripna plantor bildar efterhand små och löst knutna huvuden eller också uteblir huvudbildningen helt. Vatten och näringsupptagningen försämras, vilket gör att de utvecklas dåligt. Det är oftast först när plantorna börjar bli gulaktiga, hänga och se allmänt eländiga ut som angreppet upptäcks och då är det för sent.

Sallatsrotlusen, *Pemphigus bursarius*, har bl.a. sallat som sommarvärd.

Foto: Karl-Fredrik Berggren

Lyfter man upp en angripen sallatsplanta, ser den ljus blåaktig ut runt rotzonen och på jordpartiklarna runt denna. Det beror på att lössen omger sig med ett skyddande blåvitt vaxlager.

Biologi

Sallatsrotlusens livscykel är ganska komplicerad. För sin överlevnad behöver den en vinter- och en sommarvärdväxt. Den övervintrar i äggstadiet på poppel, som är dess vintervärd.

Äggen är ovala och i nylagt tillstånd vita men ändrar färg till orange alltefter som de åldras. De läggs enstaka, inbäddade i ett vaxhölje, under barken eller i sprickor på trädet. Vid knoppsprickningen i slutet av april och början av maj kläcks äggen och de första lössen, s.k. fundatrices, blir stammödrar till alla under säsongen födda rotlöss.

Fundatrix är grön till färgen och partenogentisk, med vilket menas att den föder ungar utan föregående befruktning. Den söker sig till de nyutspruckna bladen där den sätter sig fast på ett bladskaff och suger växtsaft.

Bildrättigheter saknas

På vintervärdarna (olika poppelarter) bildas karakteristiska gallbildningar.

Foto: Tomas Lagerström

Sugningarna orsakar att det växer fram en gall med ett karakteristiskt äggformat utseende. Gallen växer efterhand, som lusen suger, så att den till sist omsluter hela lusen. Inuti dessa galler kan varje fundatrix föda upp till hundra ungar var.

En del av dessa ungar bildar vingar och söker sig en tid därefter ned till sallaten. Inflygningen brukar ske någon gång i början av juli med en första topp i början och en andra i mitten- slutet av juli.

Åtgärder

Förebyggande åtgärder

* Undvik att plantera poppel som vindskydd. Som vintervärdar anges följande poppelarter: balsampoppel, *Populus balsamifera*, berlinerpoppel, *P. x berolinensis*, svartpoppel, *P. nigra* och pyramidpoppel, *P. nigra* 'Italica'.

* Rensa fälten från sallatsrester på hösten. (rotstumpar m.m. som lössen kan övervintra på. En viss övervintringsförmåga finns vid milda vintrar.)

* Plöj marken direkt efter skörden! Detta gör att lössen berövas sin mat och blir utsatta för förhöjd temperatur, vilket de inte tål.

* Odlar resistenta sorter, t.ex. sorten 'Beatrice' eller nummersorten 'NZ 44052'. (Hammenhögs)

* Vattna så att rötterna hålls fuktiga. (Vid torra uppförökas lössen)!!

Vid angrepp VATTNA!!

Naturliga fiender

Rotlössen har ett flertal naturliga fiender både

bland insekter och parasitsvampar, varav nyckelpigelarver och parasitsteklar är några av angriparna.

Kemisk bekämpning

Sallatsrotlusen är mycket svårbekämpad. Det är endast en kort tid under inflygningskeendet, då djuren befinner sig ovanpå sallatshuvudet, som de är känsliga för bekämpningsmedel. Sedan de väl är etablerade på rötterna har den kemiska bekämpningen ingen effekt! Idag finns det inte heller några tillåtna kemiska bekämpningsmedel att tillgå, utan man får arbeta med förebyggande metoder.

Litteratur

Alleyne, E. H. & Morrison, F. O. 1977. The lettuce root aphid, *Pemphigus bursarius* (L.) (Homoptera; Aphidoidea) in Quebec, Canada. *Ann. Soc. Ent. 22*: 171-180. Quebec.

Attkinson, K. M. & Dennis, E. B. 1984. Lettuce aphids. *Fish & Food UK 392*, 8 pp. Evesham.

Herfs, W. 1973. Untersuchungen zur Biologie der Sallatwurzellaus, *Pemphigus bursarius* (L.) *Ent. 74*: 225-245. Hamburg.

Rämert, B. 1972. Sallatsrotlusen kan reducera skörden på friland avsevärt. *Viola trädgårdsvärlden 77*: 17, 2.

Text: Birgitta von Freytag-Loringhoven

Statens jordbruksverk
Växtskyddscentralen
Box 44, 230 53 Alnarp
Tel: 040-41 50 00
Fax: 040-46 21 66

September 1994 rev.

Faktabladerna kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson

E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Hemsida: <http://www.slu.se/vaxtskyddstradgard>

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala

Tel: 018-67 11 00

E-post: publikationstjanst@slu.se